

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

 Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

« » _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЄС ТА ПОЛІТИКА СУСІДСТВА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором _____
(обо'язкова/ за вибором)
факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

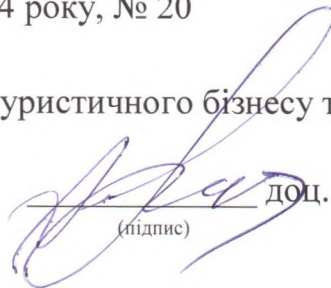
28 серпня 2024 року, протокол № 19

Розробник програми: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 27 серпня 2024 року, № 20

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2024 року, № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

доц. Олена МИКОЛЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. директора навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«__» _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЄС ТА ПОЛІТИКА СУСІДСТВА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова / за вибором)

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

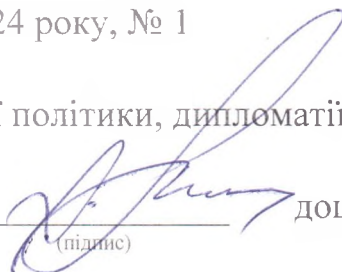
17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 3 вересня 2024 року, № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

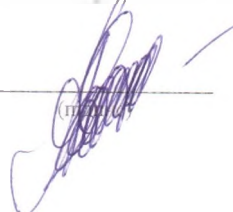
Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 17 вересня 2024 року, № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «ЄС та політика сусідства» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни – вивчення процесу становлення інституційної структури та розвитку внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів Європейського Союзу, зокрема Європейської політики сусідства (ЄПС)

В історичному контексті курс знайомить студентів з етапами становлення Європейського Союзу, включаючи аналіз зовнішніх чинників і внутрішніх змін як факторів розвитку інтеграційних процесів у Європі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 15. Уміння виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК 16. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

ЗК 18. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.

- формування наступних спеціальних компетентностей:

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

- СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.
- СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.
- СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).
- СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.
- СК18. Здатність аналізувати розвиток міжнародних регіонів (Північної Америки, Європи, Східної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки) і окремо взятих країн, регіональних та міжрегіональних організацій.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
42 год.	-
Індивідуальне завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми (стандарту) студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової

політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

- PH03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.
- PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
- PH08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.
- PH09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- PH10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.
- PH11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.
- PH15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.
- PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.
- PH22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.
- PH28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності

Витоки європейської єдності. Становлення ідей європейської цивілізації. Реалізація демократичних принципів в епоху античності. Західне християнство та його вплив на процес формування цивілізаційних засад сучасної Європи. Епоха Відродження та формування сучасної європейської ментальності. Питання цивілізаційних меж Європи.

Проекти європейської єдності в історії: середньовічна політична думка (ідеї Данте, Карла Великого, Оттона I, Карла V); період Просвітництва (П. Дю Буа, Е. Крюсе, Д. де Суллі, В. Пенн, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, П.-Ж. Прудон, Сен-Симон).

Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.)

Зміни в системі міжнародних відносин після Другої Світової війни. Пошук шляхів об'єднання країн Західної Європи в повоєнний період. Західної Європи. Становлення економічних співтовариств шести країн. Декларація Р. Шумана: основні положення. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Римські угоди. Заснування Європейського Економічного Співтовариства та Євратома.

Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.)

Формування спільного ринку країн членів ЄЕС. Суперечності процесу економічної інтеграції. Становлення інституціональної системи європейських співтовариств. Особливості політичної взаємодії в Європейському співтоваристві. Кризові явища в ЄЕС у 1960-х рр. Позиція Ш. де Голля щодо вступу Великобританії до Європейського співтовариства: подвійне вето та його наслідки.

Тема 4. Розвиток Європейського Співтовариства в 70-х – 80-х рр. ХХ ст.

Перше розширення Європейського співтовариства. Особливості взаємовідносин Великої Британії та ЄЕС в 1970-х – 1980-х рр. Фінансова криза 1968 – 1973 рр. та її наслідки для Європи. Енергетичні кризи 1970-х рр. та їх вплив на процес європейської інтеграції. Структурно-організаційні зміни в Європейському співтоваристві. Початок формування системи Європейського політичного співробітництва. Розширення ЄЕС на південь. Трансформація інституціональної системи Європейського Співтовариства. ЄЕС на міжнародній арені. Єдиний Європейський акт. Єдиний простір без кордонів: шляхи і проблеми формування.

Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.

Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. і перспективи європейського будівництва. Маастрихтська угода та утворення Європейського Союзу. Вступ Австрії, Фінляндії та Швеції до ЄС та його геостратегічне значення. Амстердамський і Ніццький договори: сутність та практичне втілення. Інституціональні реформи в ЄС. Формування Економічного та Валютного союзу. Еволюція політики ЄС щодо країн Центральної Європи. Особливості співробітництва країн ЄС у правоохоронній сфері та галузі юстиції.

Тема 6. Особливості розвитку ЄС у XXI ст.

Реформування інституціональної системи Євросоюзу. Розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр.: механізми, особливості та проблеми. Особливості економічної та політичної взаємодії Євросоюзу з країнами пострадянського простору. Угода про запровадження Конституції ЄС. Лісабонська угода та політичні нововведення в Європейському Союзі. Трансформація політичних структур ЄС.

Тема 7. Європейська політика сусідства та особливості її реалізації

Концептуальні засади зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу. Проблеми і перспективи зовнішньої політики ЄС. Основні виміри впровадження європейської політики сусідства. Нормативно-правове забезпечення політики сусідства Євросоюзу. Моделювання форм Європейської політики сусідства. Основні виміри впровадження ЄПС. Досвід реалізації Ініціативи Північного Виміру (економічної зони ЄАВТ). Інституційні параметри євро-середземноморського партнерства: від Барселонського процесу до Європейської політики сусідства. Проект «Східне партнерство» та особливості його реалізації.

Еволюція розвитку відносин ЄС і України. Політико-правові аспекти виконання між Україною та ЄС Угоди про партнерство і співробітництво (16.06.1994 р.). Програми ЄС щодо України: результати впровадження. Особливості політичного діалогу Україна – ЄС. Здобутки української держави на шляху адаптації національного законодавства до стандартів ЄС. Політика сусідства у взаємовідносинах України та ЄС. Україна в рамках проекту «Східне партнерство». Євроінтеграційні перспективи України після останньої хвилі розширення Європейського Союзу. План дій Україна – ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС та специфіка її практичної реалізації. Особливості розвитку відносин між Україною та Євросоюзом в умовах російсько-української війни. Отримання Україною статусу кандидата на вступ до Євросоюзу.

Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу

Установчі договори Європейського Союзу: Паризький договір (18.04.1951 р.). Римські договори (25.03.1957 р.). Єдиний європейський акт (17- 28.02.1986 р.). Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) (07.02.1992 р.). Амстердамський договір (02.10.1997 р.). Ніццький договір (26.02.2001 р.). Римський договір (01.05.2004 р.). Договір про запровадження Конституції для Європи. Загальні принципи права ЄС. Шенгенські угоди (1985 р.). Розмежування повноважень Європейського Співтовариств.

Спільні основи Європейського Союзу. Інституціональна структура ЄС. Категорії інституцій Євросоюзу: головні інституції, органи контролю, дорадчі утворення, фінансові органи. Головні інституції ЄС. Повноваження та особливий статус Європейської Ради. Склад та організація роботи Ради міністрів. Європейська Комісія – автономний орган на службі інтересів Спільноти. Європейський Парламент – представник народів Союзу. Інституції контролю. Компетенції Суду Європейських Співтовариств. Функції Рахункової Палати. Дорадчі органи. Призначення Соціально-економічного комітету ЄС і Комітету регіонів. Фінансові установи ЄС.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності.	11	4	2			5
Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.)	11	4	2			5
Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.).	11	4	2			5
Тема 4. Розвиток Європейського Співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст.	11	4	2			5
Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.	11	4	2			5
Тема 6. Особливості розвитку ЄС на початку ХХІ ст.	11	4	2			5
Тема 7. Європейська політика сусідства та її особливості.	12	4	2			6
Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу	12	4	2			6
Усього годин	90	32	16			42

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності.	2
2	Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.).	2
3	Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.).	2
4	Тема 4. Розвиток Європейського співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст.	2
5	Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр.	2
6	Тема 6. Особливості розвитку ЄС у ХХІ ст.	2
7	Тема 7. Європейська політика сусідства та особливості її реалізації.	2
8	Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу.	2
	Разом	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності. <i>Завдання:</i> поглибити знання з історії Західної Європи, розкрити особливості процесу становлення західної цивілізації, з'ясувати вплив християнства на процес формування європейських цінностей.	5
Тема 2. Передумови та початок Європейської інтеграції (1945 – 1957 рр.). <i>Завдання:</i> дослідити зміни в системі міжнародних відносин після Другої Світової війни та пошук шляхів об'єднання країн Західної Європи в повосенний	5

період, проаналізувати процес становлення економічних співтовариств шести країн Західної Європи.	
Тема 3. Перехідний період Європейської інтеграції (1958 – 1969 рр.). <i>Завдання:</i> проаналізувати Римські угоди, дослідити процес становлення Європейського Економічного Співтовариства та основні мотиви європейської інтеграції.	5
Тема 4. Розвиток Європейського Співтовариства в 70-х – 80 х рр. ХХ ст <i>Завдання:</i> розкрити особливості формування об'єднаної Європи після завершення перехідного періоду, визначити основні напрями інтеграційного процесу в 1970-х – 1980-х рр., охарактеризувати процес розширення ЄЕС та його наслідки.	5
Тема 5. Євроінтеграційні трансформації у 1990-х рр. <i>Завдання:</i> проаналізувати вплив геополітичних змін наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. з точки зору перспектив формування об'єднаної Європи та утворення Європейського Союзу, ознайомитись з основними положеннями Маастрихтської угоди, розкрити характер інституціональних реформ в ЄС у 1990-х рр.	5
Тема 6. Особливості розвитку ЄС у ХХІ ст. <i>Завдання:</i> проаналізувати трансформаційні процеси в ЄС у 2000-х рр., розкрити особливості економічної та безпекової політики Євросоюзу, розглянути причини та наслідки розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр.	5
Тема 7. Європейська політика сусідства та особливості її реалізації. <i>Завдання:</i> з'ясувати особливості нормативно-правового забезпечення політики сусідства Євросоюзу, розглянути форми Європейської політики сусідства, проаналізувати основні виміри впровадження ЄПС.	6
Тема 8. Політико-правова система Європейського Союзу. <i>Завдання:</i> дослідити інституціональну структуру Європейського Союзу, повноваження та принципи функціонування головних і дорадчих органів управління Євросоюзу, з'ясувати загальні принципи права ЄС.	6
Разом	42

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Не передбачене навчальним планом

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекції та семінарські заняття.

Під час проведення лекцій використовуються такі методи та технології викладання, як читання лекцій, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань тем лекцій.

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як виступи студентів з доповідями за темою семінару, дискусії за ключовими питаннями.

Основними формати й методами самосійної роботи студентів з дисципліни є повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій, опрацювання основної

літератури, підготовка індивідуального завдання у вигляді контрольної роботи (яка передбачена навчальним планом дисципліни), опрацювання додаткової літератури, виконання додаткових завдань.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Сума балів, які студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи. Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку/екзамену) здобувач вищої освіти протягом семестру повинен набрати не менше 10 балів (поточна успішність). В умовах дії обставин непереможної сили, як виняток, студент може бути допущеним з меншою кількістю балів.

Екзамен складається в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «ЄС та політика сусідства». Екзаменаційна робота включає 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка, яку здобувач вищої освіти має можливість отримати за результатами екзаменаційної роботи, складає 40 балів.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Денна форма навчання	Поточне оцінювання роботи студентів на практичних заняттях та самостійної роботи									Всього	Екзамен	Сума
	Тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
	max	7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... – теми розділів.

У процесі вивчення кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 7 балів за теми № 1–4 та від 1 до 8 балів за теми № 5–8. Максимально студент може отримати 60 балів. Екзамен оцінюється в 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів за вивчення дисципліни складає 100 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
7 – 8	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; вільно самостійно та аргументовано викладає матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому наукову літературу; демонструє вміння самостійно робити аргументовані висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.
6	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію матеріалу; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому літературу; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією; у процесі відповіді допускаються незначні помилки.
5	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; загалом розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому літературу; в цілому обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце певні неточності; презентація містить незначні технічні помилки.
4	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; у процесі підготовки доповіді не було використано необхідну наукову та методичну літературу; під час відповіді допущено окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
3	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладається їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкрито зміст теоретичних питань та практичних завдань; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; у доповіді допускаються неточності; відповідь не супроводжується презентацією.
2	Студент частково володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому суттєві помилки; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей; відсутні відповіді на додаткові запитання; відповідь не супроводжується презентацією.
1	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	Незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Амро А. Європейський досвід формування та реалізації державного управління у сфері національної безпеки. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 4 (68). С. 52 – 57.
2. Баркалова І.М. Політичні та економічні передумови європейської інтеграції Німеччини (1949 – 1955 рр.). *Наука. Релігія. Суспільство*. 2012 № 3. С. 3 – 8
3. Бондарчук Л.В., Литвинюк Л.В., Дорох А.В. Європейський Союз та основні етапи його створення, наслідки та механізм взаємодії. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 681–684.
4. Габро І. Свобода пересування особи як складова системи цінностей в Європейському Союзі. *Європейські історичні студії*. 2019. № 13. С. 6 – 14.
5. Гірман А.П., Волкова В.А., Ковальчук А.О. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки Європейського Союзу. *Політикус. Науковий журнал*. 2020. Вип. 6. С.13 – 16.
6. Грубінко А.В. Формування зовнішньополітичного виміру європейської інтеграції у 40 – 80-х роках ХХ ст. *Європейські історичні студії*. 2020. № 15. С. 6 – 24.
7. Грубінко А.В. Європейський Союз після Врехіт: продовження історії. Монографія. / А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 258 с.
8. Грубінко А.В. Роль Великої Британії у становленні зовнішньої і безпекової політики Європейського Союзу (1990–2019 рр.). *Сторінки історії: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 52. С. 298 – 322.
9. Європейський проект та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О. О. Резнікова та ін. К.: НІСД, 2012. 192 с.
10. Європейський Союз: навч. посіб. / за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
11. Кобилянська Л.М. Особливості формування спільної енергетичної політики країн Європейського Союзу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 1. С. 16 – 21.

12. Ковалів М.В., Тимчишин Т.М., Ніканорова О.В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
13. Ковальський С. Кіпрське питання в європейських інтеграційних процесах (1960 – 2004 рр.). *Європейські історичні студії*. 2019. № 20. С. 38 – 47.
14. Копійка В.В. Шинкаренко Т.І, Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / за заг. ред. Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009. 751 с.
15. Мартинов А. Політична система Європейського Союзу після виборів Європейського парламенту 2019 року. *European historical studies*. 2019. № 14. С. 15 – 30.
16. Мурза Н.О. Країни Скандинавії на початковому етапі європейської інтеграції. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2011. № 2. С. 78 – 82.
17. Павленко В. Вступ Великої Британії в Європейське Економічне Співтовариство (60-ті – поч. 70-х рр. ХХ ст.). *Європейські історичні студії*. 2020. № 16. С. 31 – 40.
18. Палагнюк Ю.В. Заснування і етапи становлення Європейського Співтовариства. *Світова та європейська інтеграція*. С. 94 – 119.
19. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В. Посельський. К.: «Смолоскип», 2002. 166 с.
20. Сіденко В.Р. Кризові процеси у розвитку інтеграції в ЄС: витоки та перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 1. С. 7 – 34.
21. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Х.: Вид. Хар. ІНДАУ «Магістр», 2014. 160 с.
22. Lymar M., Ahieieva V. The European defence policy and transatlantic cooperation in times of Obama and Trump administrations. *European historical studies*. 2020. № 16. P. 6 – 18.

Допоміжна література

1. Бондарчук Л.В., Литвинюк Л.В., Дорох А.В. Європейський Союз та основні етапи його створення, наслідки та механізм взаємодії. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 681 – 684.
2. Грінченко О. Європейська політика сусідства як підґрунтя для співробітництва Європейського Союзу з Україною. *Європейське право*. 2012. № 2–4. С. 208 – 214.
3. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990 – 2016 рр.): монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 640 с.
4. Пантьо О. Досвід ФРН для України в контексті європейської інтеграції. *Геополітика України: історія і сучасність: Збірник наукових праць*. 2012. Вип. 7. С. 68 – 82.
5. Пошедін О.І., Чулаєвська М.Є. реформування європейської політики сусідства: орієнтири для України. *Вісник НАДУ при Президентіві України*. 2016. № 2. С. 68 – 75.
6. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс]: підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. К.: КНЕУ, 2016. С. 495.
7. Толстов С.В., Дікарев О.І. Європейський Союз як суб'єкт міжнародних відносин. *Наукові праці МАУП*, 2013. Вип. 3(38). С. 60 – 73.

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕОЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Вінникова Н. Україна в Європейській політиці сусідства – «провінція Європи»? URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11625/1/8_18Ukr_nac_ideya.pdf
2. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу : монографія / за ред. І. В. Яковюка. К.: Ред. журн. «Право України», 2012. 208 с. URL: file:///C:/Users/Internet-6/Downloads/Istoriya_Evropu_2012.pdf
3. Круглашов А.М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник / склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т.С. Астапенко, В.В. Руссу. Ч.1. Чернівці, 2010. 212 с. URL: file:///D:/Євроінтеграційні%20проекти_ІСТОРИЯ/binder1.pdf
4. Паззіна К.В., Уніят А.В. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль. 2013. 260 с. URL: <file:///D:/Литература/Євросоюз/Світова%20та%20Європейська%20інтеграція.pdf>
5. Європейський Союз – Україна. – Представництво Європейського Союзу в Україні, 2015. URL: http://lib.pu.if.ua/files/europa/eu-ua_uk.pdf
6. Does the European Union need its own army? Afghanistan withdrawal revives an old debate. URL: https://www.washingtonpost.com/world/europe/afghanistan-eu-army/2021/09/03/ee0f4eea-0c24-11ec-a7c8-61bb7b3bf628_story.html
7. Discontent Simmers Over How to Police EU Privacy Rules. URL: https://www.wsj.com/articles/discontent-simmers-over-how-to-police-eu-privacy-rules-11631525401?mod=searchresults_pos5&page=2
8. Going to Europe? These 7 countries have tightened rules on Americans. URL: <https://www.washingtonpost.com/travel/2021/09/09/europe-travel-restrictions-americans/>
9. Eastern Partnership Territorial Cooperation Support Programme. URL: <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/projects/eastern-partnership-territorial-cooperation-support-programme>
10. The territorial defence in Poland – the influence of the Ukrainian conflict experiences. URL: <https://uaforeignaffairs.com/uk/category/novini/the-territorial-defence-in-poland-the-influence-of-the-ukrainian-conflict-experiences>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «ЄС та політика сусідства» - <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4404>